

چگونگی بازتعریف مناسبات کابل - اسلام آباد مؤلفه های قابلیت تلافی جویانه و غیرقابل پیشبینی بودن آن معضل "دیورند"، بمتابۀ "پاشنه آشیل" اسلام آباد

پاکستان در هرج و مرج سیاسی غوطه ور می باشد
پیامدهای فاجعه بارتشدید تنش های منطقوی
چشم انداز عملکرد ستیزه جویان در پاکستان
افغانستان نباید فراموش گردد

روابط و مناسبات بین کشورهای همجوار (دوستانه یا خصمانه) به عوامل متعددی از جمله منافع مشترک اقتصادی، مسایل مرزی، مسایل تاریخی و روابط سیاسی و فرهنگی بستگی دارد. این روابط میتواند دربرگیرنده همکاریهای اقتصادی، امنیتی هنگی باشد، همچنین میتواند شامل تنش ها و اختلافات باشد. رواب بین کشورهای همجوار منجر به ثبات منطقوی و رفاه می گردد، در حالی که روابط و مناسبات خصمانه میتواند به بی ثباتی و درگیری منجر گردد. عوامل مؤثر بر روابط همجوار عبارتند از: اقتصادی، همکاری های تجاری، سرمایه گذاری متقابل، برنامه های مشترک انرژی. از رهگذر مرزی، اصل اختلافات در مورد تعیین مرزها، میتواند منبع تنش باشد و درحالیکه توافق بر سر مرزها میتواند با ایجاد ثبات کمک کند. از رهگذر مسایل سیاسی، نزدیکی سیاسی، اتحادهای نظامی و تبدلات دیپلماتیک بر مآهیت روابط تأثیر می گذارد. از نقطه نظر تاریخی، اشتراکات تاریخی و فرهنگی میتواند اساس و بنیاد همکاری را فراهم نماید، اما تصادفات تاریخی نیز می تواند بمتابۀ منشأ تنش باشد. انواع روابط در برگیرنده موارد ذیل می باشد: همکاری، رقابت و تنش، عدم تعامل، تأثیر بر ثبات و امنیت که در برگیرنده موارد ذیل می باشد: همکاری، رقابت و تنش، عدم تعامل، تأثیر بر ثبات و امنیت که در برگیرنده تأثیر مثبت و منفی می گردد. روابط و مناسبات بین کشورهای همجوار پویا و پیچیده بوده و تحت تأثیر عوامل مختلفی چون منافع اقتصادی، مسایل مرزی و روابط سیاسی و تاریخی قرار دارد. این روابط میتواند سودمند بوده یا با تنش ها و اختلافاتی همراه باشد.

قبل از طرح مسایل کلی و تداخل در متن قضایای موردنظر، یاددهانی این مسأله درخور اهمیت پنداشته می شود که درگیری های مسلحانه بین افغانستان و پاکستان در ماه میزان، درحقیقت دومین درگیری مسلحانه ارتش فدرال پاکستان در سال روان پنداشته می شود، نخستین مورد در ماه ثور در مرز باهند بوقوع پیوست. بسیاری ها این پرسش را مطرح می نمایند که آیا درگیری های یادشده که شامل استفاده و بکارگیری از نیروی هوایی، پهبادها، توپخانه سنگین و عملیات جستجو و شناسایی بود، در واقعیت امر آیا نشاندهنده اختلال در سیستم امنیت منطقوی می باشد و یا بازگویی بروز انفجاری معضلات و مشکلات اساسی و مخفی نگهداشته شده ای که سال ها رویهم انباشته شده است؟ خاطر نشان می گردد که اداره اسلام آباد و "طالب" ها، بویژه پس از انجام سلسله مذاکراتی مؤفق گردیدند تا اقدامات مشترکی را بمنظور کاهش تنش ها رویدست گیرند. اداره اسلام آباد قبل از این قصد داشت تا مناسبات دیپلماتیک با جانب افغانی را بسطح سفیر ارتقا دهد، اما گردانندگان اداره یادشده، الگوی روابط کشورشان با افغانستان را با این جمله توضیح دادند که "نمی توانند یک کشور همجوار متخاصم در غرب پاکستان را تحمل نمایند." شهپاز شریف بمتابۀ نخست وزیر پاکستان، خواستار تعامل سازنده با "طالب" ها در افغانستان گردید، اما جانب افغانی بنوبۀ خویش اخراج اجباری پناهنده های افغان از پاکستان را که حتا اجازه رسمی اقامت در آن کشور داشتند، بار ملامت را بر عهده

پاکستان قرارداد در نتیجه، اقدامات چند جانبه ای بمنظور تجارت و همکاری های مرزی با کشورهای آسیای مرکزی رویدست گرفته شد. چنین ادعا می گردد که افغانستان در امتداد سال پار، ۲,۷ درصد رشد داشته است. اما بنیاد اقتصادی کشور ما همچنان شکننده بوده و از امکانات رشد و توسعه هنوز هم، بگونه آنچنانی استفاده بعمل نیامده است. اسلام آباد در کنار سایر مسایل و موارد گفته آمده، در مورد حضور و موجودیت گروه های تروریستی و بویژه در باره حضور فعال "تحریک طالب های پاکستان" در اراضی متعلق به افغانستان، خواهان اتخاذ اقدامات مشخص و قاطع "طالب" ها در افغانستان گردید، اداره اسلام آباد مدعی گردید که حملات مسلحانه گروه یادشده، در افغانستان طرح ریزی گردیده و با انجام حملات و اقدامات یادشده، از یکجانب مانع توسعه منطقوی شده و از جانب دیگر در امر پیشرفت واقعی مناسبات و روابط دیپلماتیک میان افغانستان و پاکستان موانعی ایجاد می نماید.

در امتداد ماه نخست سال روان، لوی درستیز قوت های مسلح پاکستان متذکر گردید که تنها مسأله حل نشده و نکته مورد اختلاف بین افغانستان و پاکستان، اصل موجودیت جنگجویان "جنبش طالب های پاکستان" در افغانستان بوده که با استفاده و بکارگیری از اراضی متعلق به افغانستان، اقدامات و حملات مسلحانه ای را علیه پاکستان اجرا و عملی می نمایند. اداره یادشده بگونه تکراری از "طالب" ها در کابل خواسته است تا اقدامات عملی را بمنظور اخراج گروه یادشده از افغانستان انجام دهند، اما "طالب" ها در کابل بگونه پیوسته درخواست اداره اسلام آباد را مورد تردید قرار داده و حل و فصل معضلات موجود بین اسلام آباد و "تحریک طالب های پاکستان" را مشکل و معضل داخلی پاکستان پنداشته و خواهان حل و فصل مشکل یادشده در داخل محدوده و اراضی متعلق به پاکستان می باشند.

اداره اسلام آباد، در مورد "تروریزم فرامرزی" تبلیغات کرکننده ای براه انداخته و متذکر گردیده که حضور فزاینده شهروندان افغان در تنش های روبه تزاید میان افغانستان و پاکستان که در امتداد سال های متمادی در جریان بود، بویژه در درگیری های ماه عقرب سال ۱۴۰۴ خورشیدی بر ملاً گردید. مقامات مسؤل نظامی و ملکی پاکستانی، ضرورت تهیه و تدوین سیاست مشخصی را بمنظور ارائه پاسخ بحملات فرامرزی از جانب افغانستان و رویدست گرفتن اقداماتی را در زمینه بهدفع محافظت از مرزهای آن کشور، تثبیت امنیت داخلی و خودداری از تشدید وخامت مناسبات با افغانستان را اعلام نمودند. وزارت دفاع پاکستان، از موجودیت برنامه هایی بمنظور اعزام نیرو بهدفع "از بین بردن و از میان برداشتن پناهگاه های امن طالب های پاکستانی در افغانستان" اطلاع داد. بر مبنای گزارش ها، رهبری ارتش پاکستان، به تشدید گسترده درگیری های مسلحانه در اواخر عصر ۲۲ ماه میزان سال ۱۴۰۴ خورشیدی مبادرت ورزید و این در زمانی بود که "طالب های پاکستانی" یکجا با "طالب های افغان"، مجموعه ای از حملات و اقدامات هماهنگی را در قبال چهار هدف در منطقه سپین بولدک ایالت بلوچستان پاکستان و در منطقه کرم ایالت خیبر پختونخواه براه انداختند. در تلافی اقدامات اینچنینی، بتاريخ ۲۳ ماه میزان سال ۱۴۰۴ خورشیدی، قوت های مسلح پاکستانی حملاتی را تحت عنوان "عملیات جراحی" در ولایت کندهار و شهر کابل براه انداختند. نظاً میان بلند پایه پاکستانی مدعی گردیدند که هدف از اجرای اقدامات و انجام حملات توپخانه بی آن کشور از میان برداشتن و از بین بردن فرماندهان "طالب های پاکستانی" بود.

پاکستان همچنان در امتداد سال ۱۴۰۳ خورشیدی، عملیات ویژه برون مرزی را تحت نام "عزم استقامت" در اراضی و سرزمین متعلق بکشور عزیز ما بویژه در ولایت های خوست و پکتیا بهدفع تعقیب جنگجویان "تحریک طالب های پاکستان" که بانجام حملاتی در پاکستان متهم گردیده بودند، براه انداخت. بخاطر ما باشد که درگیری های مسلحانه افغانستان و پاکستان، بویژه در بحبویه کرم شدن روابط و مناسبات افغانستان با هند، بیش از هر زمان دیگری تشدید گردید.

یاددهانی بعمل می آید که بن بست نظامی در منطقه ای از "خط دیورند" بویژه در امتداد ماه میزان سال ۱۴۰۴ خورشیدی، با ادعای آژانس بین المللی انرژی مبنی بر اینکه جموو کشمیر بخشی از هند می باشد، تشدید گردید. از جانب دیگر، چهار سال مذاکره و گفتگوها بین کابل و اسلام آباد، با اصرار به از بین بردن مخفیگاهها و اردوگاههای آموزشی "تحریک طالب های پاکستان" به نتیجه ملموسی منجر نگردید. در جریان ماه ثور سال ۱۴۰۴ خورشیدی، مقامات پاکستانی به نهادها و مراجع مسؤل هدایت دادند تا پس از این، همه گروه های تروریستی فعال در بلوچستان را "فتنه هند" خطاب نمایند.

در مورد دیگر بمنظور حل و فصل مناقشه موجود بین افغانستان و پاکستان، کشورهای چین، ایران و قطر، پیشنهاد میانجیگری را مطرح نمودند.

قابل یاددهانی پنداشته می شود که اصلاحات و اقدامات اداری که مناطق قبیلوی فدرال را در ماه ثور سال ۱۳۹۷

خورشیدی به ایالت خیبر پښتونخواه ملحق نمود، با واکنش تند ساکنان محلی مواجه گردید. درین زمینه بخاطر ما باشد که مجلس ایالتی بگونه همیشگی با سیاست های اسلام آباد و چگونگی ستراتیژی آن در قبال کشور ما، بویژه بمنظور رسیدگی به تصادمات موجود، اصلن موافق نبوده است.

از جانب دیگر، اداره اسلام آباد، بمتابۀ دولت مرکزی، وجوه مالی و عده داده شده بمنظور انکشاف و توسعه سرزمین های جدید را در اختیار مقامات محلی قرار نداده و همچنان سهم سه درصدی از کمک های مالی را به کمیسیون مالی نیز پرداخت ننمود. بعدها در امتداد ماه اسد سال ۱۴۰۴ خورشیدی در پاسخ به عدم اقدام دولت مرکزی، مجلس ایالتی خیبر پښتونخواه، چگونگی وحدت سرزمین های پښتون نشین و قانون معادن را که به تصویب دولت مرکزی در اسلام آباد، مطرح گردیده و اصل نظارت اسلام آباد را بر آنها در نظر گرفته بود، رد نمود. وضعیت یادشده، سبب سازین بست طولانی مدتی بین دولت فدرال و حاکمیت ایالتی برهبری عمران خان نخست وزیر سابق پاکستان (۱۳۹۷ - ۱۴۰۱) را بیش از پیش تشدید نموده و منجر به تضعیف سیستم های اداری و قضایی در پاکستان گردید. اجرای عملیات مسلحانه توسط حاکمیت مرکزی پاکستان، منطقه را از وجود شبه نظامیان پاکسازی نمود. انجام عملیات یادشده، سبب ساز مهاجرت و کوچ باشنده های محل به سایر مناطق پاکستان گردیده و آئنده افرادی که در منطقه یادشده باقی ماندند، با بحران انسانی مواجه گردیدند.

قبایل محلی پښتون، در امتداد سال های ۱۴۰۰ - ۱۴۰۳ باصل مذاکره و گفتگو با "طالب" ها در افغانستان و گروه های ممنوعه از قبیل "طالب های پاکستان" اصرار ورزیدند.

مذاکرات و گفتگوهای دوحه مورد توافق هردو جانب افغانستان و پاکستان قرار گرفت، اما پاکستان بگونه همیشگی به ارائه تضمین هایی مبنی بر عدم اقدامات "تحریک طالب های پاکستان" و سایر گروه های شبه نظامی موجود در اراضی و قلمرو افغانستان که علیه پاکستان با اقداماتی متوسل می گردند و بر توانایی های این کشور در امر دفاع از پاکستان در قبال تجاوزات بیشتر فرامرزی اثرگذار پنداشته می شود، یاددهانی بعمل آورد.

اما مدتی قبل، گزارش های خبری از شکست مذاکرات افغانستان - پاکستان در ستانبول خیر دادند. نطق وزارت امور خارجه "طالب" ها اظهار نمود که مذاکرات افغانستان - پاکستان در ستانبول "بدلیل خواسته های غیر واقع بینانه طرف پاکستانی با شکست مواجه گردید." نامبرده تأکید نمود که پیشرفت در مذاکرات که جانب افغانی "با نیت خیر" در آن شرکت ورزید، بدلیل "عدم همکاری هیأت پاکستانی" با موانعی مواجه گردید. نامبرده همچنان متذکر گردید که کابل بنوبۀ خویش "آماده هرگونه توافق معقولی" در زمینه می باشد. پیش از این، رجب طیب اردوغان رئیس جمهور کشور ترکیه، بتاريخ ۱۹ ماه عقرب سال روان در مورد طرحی بمنظور ابتکار صلح بانی ترکیه به هدف جلوگیری از تداوم درگیری های مسلحانه بین افغانستان و پاکستان خیر داد. رئیس جمهور ترکیه قصد داشت تا رؤسای وزارت امور خارجه، وزارت دفاع و سازمان های اطلاعاتی را به اسلام آباد بفرستد تا در مورد راهها و وسیله عادی سازی روابط و مناسبات بین دو کشور بحث نماید. نامبرده همچنان اظهار نمود که "امید و آرزومندی اش را بمنظور به نتیجه رساندن مذاکرات صلح" که در قزو با میانجیگری ترکیه در ستانبول جریان داشت، از دست نداده است.

بگزارش منابع خبری، روابط بین افغانستان و پاکستان پس از آن رو بوخامت گذاشت که بتاريخ ۱۹ و ۲۰ ماه عقرب سال روان، نیروهای هوایی نظامیان پاکستانی، کابل و بازاری در ولایت پکتیا را مورد حملات هوایی قرار دادند که در نتیجه، سه تن از رهبران "طالب های پاکستانی" کشته شدند. وزیر دفاع پاکستان با صراحت اظهار نمود که دولت متبوعش "حق بمباردمان و یا حمله به بخش افغانستان را برای خویش محفوظ نگه میدارد." مقام های رسمی در پاکستان معتقدند که اگر "طالب" ها در کابل به اقدامات و برداشتن گام های مشخصی مبادرت نورزند، اصل روابط و مناسبات دوجانبه میان افغانستان و پاکستان بمرحل غیرقابل بازگشت و حساس تری منجر خواهد گردید. در اوضاع و احوال کنونی، تجارت افغانستان و پاکستان به نازل ترین سطح تنزیل نموده و شهروندان هردو کشور به مشکلات و معضلاتی مواجه می باشند. بعنوان نتیجه گیری باید اضافه نمود که تشدید و گسترش تنش میان "طالب" ها و اداره اسلام آباد و نزدیکی ها و تفاهم هایی کابل و دهلی نو، منجر به تشدید تنش در منطقه شده که می توان از اقدامات انتحاری در اسلام آباد و انجام حملات هوایی و بمباردمان های نظامیان پاکستان در شهر کابل نام برد. اقدامات اینچنینی، بیش از پیش به وسعت و گسترش ناآرامی هایی منجر گردیده، تشنج بیش از پیش وضعیت را در مجموع منطقه ما بدنبال خواهد داشت. به منظور حل و فصل مشکل یادشده، از عقل سلیم و جمع مغز سرد باید کار گرفت و تادیر نشده در موارد یادشده در عمل با اقدامات مقتضی باید مبادرت ورزید.

یکشنبه ۹ ماه قوس سال ۱۴۰۴ خورشیدی، برابر با ۳۰ ماه نوامبر سال ۲۰۲۵ ترسایی